

O lepoti.

(Spisal *dr. Fr. L.*)

U v o d.

1. Vprašanje o lepoti težavno, a zanimivo.

Malokateri predmet je tako težavno obdelovati znanstveno — tako se zdi iz raznih ozirov — kakor lepoto. Govoriti ali pisati se pač dá o vsaki stvari, o kateri kaj vemo, torej tudi o lepoti: pa znanstvenemu preiskovanju ni namen, da samo govorimo ali pišemo prijetno, ali morda učeno, temveč da poslušavcem in bravcem podamo kaj resničnega spoznanja. Pri lepoti pa se temu spoznavanju upirajo razne ovire.

Najprej nam pravi vsakdanja izkušnja, da ljudje jako različno sodijo lepoto. Kar imenuje ta lepo, to imenuje oni grdo. Tò se nam kaže zlasti pri oblekah ali v nošah. Indijan je ves zaljubljen v svoje perje, katerega si obilno v kolobarju in v drugih oblikah zatakne okrog glave, nam pa se zdi tak okras zoprn. Še zoprnejša se nam zdi nekaterih narodov navada, da vtikajo v nosnice obročke, in ta šega, da barvajo (tetrovirajo) kožo na licu in drugodi. Tudi dva človeka istega naroda in iste omike se ne ujemata vselej, kadar presojata lepoto. Skoro bi rekli, da ceni lepoto vsakdo po svoje.

„Dom in svet“ 1900, števil. 1.

— Kaj naj torej znanstvo stori, ako je med ljudmi taka razlika? Saj se mora veda ozirati na nazore in misli ljudij in ne more lepote presojsati po svoje.

Druga težava v tem vprašanju izvira iz jezika ali govorice. Da pravimo: Lepa slika, lep obraz, lepa dolina, lepo petje — to je pravo. A govorimo tudi: Roža lepo diši, pot je lepa (kadar po njej lahko hodimo), lepi denarci (kadar jih je veliko), lepa služba (kadar veliko nese) . . . Kako je neki lepa dolina podobna kupu zlatov? Vendar bi si morala biti podobna, ako sta res oba lepa.

Nadalje se nam mora zdeti vprašanje o lepoti težko zato, ker je lepota nestalna in minljiva. Ko se je cvetica razevetla in je najlepša, pa se hitro razsuje. Le kratka je pomladna lepa doba kakor v prirodi tako tudi v našem življenju. In dan na dan opazujemo, da nam ubeži najhitreje tisto, kar je najlepše in najmičnejše. — Prav zato se nam zdi, kakor bi resnična in stalna lepota ne imela prave domovine tukaj, temveč kakor bi se nam kazala le v sanjah ali v najživejši domišljiji. Kako naj se pa torej bliža lepoti trezna veda, ki mara le za to, kar je stalno, trdno in zanesljivo?